

Marian Jurečka: Je jediný způsob, jak k veřejným investicím přistupovat

Od 17. prosince loňského roku působí Marian Jurečka jako místopředseda nové vlády a ministr práce a sociálních věcí. V exkluzivním rozhovoru pro Veřejné zakázky v praxi hovořil především na téma odpovědného veřejného zadávání. Jak významné je podle jeho názoru OVZ či strategické zadávání veřejných zakázek pro současnou vládu? Jaká témata budou v nejbližší době v uvedené oblasti rezonovat či co dalšího by pro rozvoj strategického zadávání v Česku ze své pozice ministra rád podpořil?

PhDr. Eva Bláhová

Šéfredaktorka

Dříve jste působil na Ministerstvu zemědělství, kde se díky vaší podpoře začalo rozvíjet odpovědné zadávání veřejných zakázek – tedy nákupy veřejných institucí, které hledí na dopady na společnost či životní prostředí. Co lze v dané oblasti očekávat od vašeho působení v čele resortu práce a sociálních věcí?

Bez odpovědného zadávání veřejných zakázek to nejde, a proto tento přístup hodlám samozřejmě podporovat i nadále. Z mého pohledu se jedná o jediný možný způsob, jak k investování veřejných prostředků přistupovat. Rád bych využil zkušenosti z Ministerstva zemědělství, kde se udržitelnost do nákupů dařilo vnášet zejména u resortních organizací, jako byly Lesy ČR nebo státní podniky povodí. Spolupracoval jsem tehdy s ministryní práce a sociálních věcí, takže vím, že se ministerstvo udržitelnému nakupování věnuje

dlouhodobě a systematicky. A v letošním roce budeme aktualizovat i Strategii odpovědného zadávání MPSV.

Je možné v oblasti odpovědného veřejného zadávání očekávat ze strany Ministerstva práce a sociálních věcí nějaké legislativní návrhy?

Nejprve je potřeba na základě připomínek z praxe vyhodnotit poslední aktuální úpravu, a teprve na základě praktických připomínek můžeme udělat nutné změny. Ze zkušenosti vím, že je klíčové, aby měli kompetentní lidé ve veřejném sektoru vůli dobře zadávat zakázky všude tam, kde je nebo bude zohledňováno odpovědné veřejné zadávání. S těmito klíčovými lidmi je následně důležitá komunikace a jejich vzdělávání. Pokud jde o legislativu v gesci resortu práce a sociálních věcí, jedním z významných úkolů ministerstva v tomto volebním období bude mimo jiné pro-

jednání návrhu zákona o sociálním podnikání, díky němuž se může zlepšit přístup sociálních podniků k veřejným zakázkám. A rád bych připomněl i návrh dvou směrnic v Evropském parlamentu v oblasti minimálního odměňování a v oblasti rovného odměňování žen a mužů za stejnou práci nebo práci stejné hodnoty. Dané návrhy a jejich následná transpozice do českého práva se zřejmě dotknou i zakázkové praxe.

Jak významné je odpovědné či strategické zadávání veřejných zakázek pro vládu České republiky?

Programové prohlášení vlády se otázkám veřejného nakupování věnuje na několika místech a jedná se o téma, které je pro nás velmi důležité. Vnímáme význam profesionalizace administrátorů veřejných zakázek, digitalizace, strategického přístupu k veřejným nákupům a v neposlední řadě i udržitelnosti.

Ing. Marian Jurečka (*1981)

- Je místopředsedou vlády a ministrem práce a sociálních věcí.
- Vystudoval Agronomickou fakultu Mendelovy univerzity v Brně.
- V letech 2014–2017 a od prosince 2021 do ledna 2022 byl ministrem zemědělství ČR; od roku 2013 je poslancem Parlamentu ČR.
- V lednu 2020 se stal předsedou strany KDU-ČSL.
- Věnuje se hře na tubu a Panovu flétnu, pořádá benefiční koncerty a je celoživotní skaut.
- Je ženatý, má pět synů.

Nehrozí, že by se téma odpovědného veřejného zadávání dostalo na druhou kolej jako „nastavba“, která nezapadá do úsporného narativu stávající vlády, respektive do potřeby stabilizace veřejných rozpočtů a oživení ekonomiky?

Nehrozí. Už Baťa říkal, že nejsme tak bohatí, abychom si kupovali levné věci. A všichni dobře víme, že pouhé kritérium ceny není tím, podle čeho bychom se rozhodovali i ve svém vlastním životě. Předně je scestné se domnívat, že by udržitelnost či strategické zadávání veřejných zakázek představovaly jakousi nastavbu. Jak z našeho zákona, tak ze směrnice vyplývá, že se jedná o nedílnou součást nové nákupní kultury a zadávání veřejných zakázek. Iniciativy Evropské unie navíc hovoří o tom, že kupní síla veřejného sektoru má být právě jedním z významných prostředků, jak znovu nastartovat evropskou ekonomiku a posunout ji směrem k vyšší míře udržitelnosti i sociální spravedlnosti. Kromě toho je strategické a udržitelné zadávání veřejných zakázek pevně zakotveno v programovém prohlášení vlády. Odsunutí tématu na druhou kolej by tedy

bylo s daným prohlášením v rozporu. Je také zapotřebí si uvědomit, že odpovědné zadávání veřejných zakázek neznamena vydávání peněz navíc, ale naopak získávání větší hodnoty za peníze, které veřejný sektor tak či tak vynaloží.

Jaká témata budou podle vás v nejbližší době v rámci odpovědného veřejného zadávání rezonovat?

Určitě se do něj promítne současná válka na Ukrajině a její důsledky, nepochybně se bude klást větší důraz na to, od koho nakupujeme a koho svými penězi podporujeme, tedy zda to náhodou nejsou teroristé či váleční zločinci. Ale

důležité budou i další priority jako uhlíková logistická stopa a další parametry, o kterých se v souvislosti s odpovědným veřejným zadáváním dlouhodobě hovoří. Od začátku letošního roku jsou účinná nová pravidla pro nákup potravin, což je jednoznačně velké téma nejen v České republice, ale v celé Evropské unii. Udržitelné potravinové systémy, zemědělství šetrné k přírodě, v němž se snižují emise skleníkových plynů a které nepřispívá k úbytku biodiverzity, jsou cíle vytyčené už v evropské Strategii od zemědělce ke spotřebiteli z roku 2020. A s ohledem na současnou situaci nabývá na ještě větší důležitosti odolnost potravinových

systémů a potravinová soběstačnost. Potraviny by se ideálně měly dostat na stůl strávníků, včetně stravovacích zařízení zadavatelů, z kratšího dodavatelského řetězce. Je důležité využívat regionální produkci, která zamezí zbytečnému transportu, je nutné zvýšit spotřebu potravin z ekologicky šetrnější produkce a velké téma samozřejmě představuje i plýtvání potravinami. To vše je možné, při dodržení platných pravidel, podpořit veřejnými zakázkami. V menším měřítku jde o občerstvení na akce a konference pořádané zadavateli, ale největší dopad budou mít pravidelné nákupy při zásobování stravovacích zařízení, jako jsou školy, nemocnice, domovy seniorů, ale třeba i kantýny či jídelny veřejných zadavatelů.

Které konkrétní aspekty mohou veřejní zadavatelé při nákupech potravin žádat?

Možností je celá řada. Při zajišťování drobnějšího občerstvení na akcích se lze obrátit například na sociální podniky v místě. Ty jsou založeny na principu ekonomickém, sociálním i ekologickém, takže zadavatel podpoří celou šká-

lu udržitelných aspektů. Úprava paragrafu 37a zákona o zadávání veřejných zakázek nově uvádí, že v zadávacím řízení na dodávku potravin v zákonných zakázkách lze požadovat místní či regionální potraviny z krátkého dodavatelského řetězce, potraviny v režimech jakosti – například zeměpisná označení – a ekologickou produkci. Dále lze v souladu s GPP kritérii Evropské komise požadovat například i sezonní produkty nebo je možné se veřejnými zakázkami zaměřit na omezení plýtvání potravinami, požadovat ekologičtější vozidla, která v obcích a ve městech potraviny pravidelně rozvázejí a mají vliv i na čistotu ovzduší. A neměli bychom zapomínat ani na to, za jakých podmínek se některé potraviny produkují ve třetích zemích, tak abychom jako veřejní zadavatelé nepřímo nepodporovali dětskou či nucenou práci, práci za odměny nepokrývající nezbytné životní náklady a podobně. To vše je navíc vhodné komunikovat strávníkům a vysvětlovat, proč jsou udržitelné nákupy potravin tak důležité. Veřejná správa by měla jít příkladem a nečekat, až budou přijaty kvóty

pro nákup udržitelných potravin Evropskou unií v souladu s uvedenou Strategii.

Za svého působení na Ministerstvu zemědělství jste přispěl k zavedení některých výše popsanych postupů do praxe v tamní kantýně. Můžete popsat, o co šlo?

Do kantýny Ministerstva zemědělství se nakupovaly potraviny čerstvé, z ekologické produkce a od malých farmářů z regionu, vejce od slepic z volného chovu a podobně. Kantýna se zapojila do programu Skutečně zdravá jídelna, kde dokonce dosáhla stříbrné certifikace. To znamená, že musela splnit kritéria programu: Například pět procent z nakupovaných potravin muselo pocházet z ekologické produkce. A když jsem začal působit na MPSV, s potěšením jsem zjistil, že díky nastavení podmínek ve veřejné soutěži na provoz bistra se jeho provozovatelem stal sociální podnik. Ten zaměstnancům nabízí další benefity spojené s udržitelností, například fairtradovou kávu, snaží se o minimalizaci obalů i odpadu a odebírá některé potraviny

ny od dalšího sociálního podniku, čímž se přínosy násobí.

Aktuální dění na Ukrajině přivedlo do České republiky statisíce běženců. Jaké kroky vašeho ministerstva mohou těmto osobám pomoci?

Klíčová právní úprava je zaměřena na naši snahu pomoci lidem na útěku před válkou co nejrychleji a nejefektivněji, zpřístupnit jim sociální služby, zjednodušit přístup na trh práce a v neposlední řadě poskytnout nezbytnou finanční pomoc. Zajišťujeme rovněž pomoc v podobě poskytování informací a nabídky služeb resortních organizací, zejména Úřadu práce. S umisťováním ukrajinských běženců do práce mohou do jisté míry pomoci právě i veřejné zakázky. Tradiční požadavky na zaměstnávání znevýhodněných osob na plnění veřejné zakázky představovaly dlouhou dobu v důsledku nízké míry nezaměstnanosti spíše spící téma, dnes se však stávají tématem velmi aktuálním. Je samozřejmě namístě zvažovat oblasti, kde je uplatňování takových požadavků vhodné. Tým SOVZ na našem ministerstvu již připravuje konkrétní metodické materiály a textace.

Podíváme-li se více do budoucna, na příští rozvoj strategického zadávání v Česku, jaké další kroky mohou rozvíjení OVZ u nás napomoci?

Obrovská byrokracie a složité právní podmínky nyní často vítězí nad racionalitou a zdravým rozumem. A to bych chtěl, aby se podařilo v praxi změnit. Je otázkou, jestli právě nyní nenastal čas pro vytvoření národní strategie udržitelného nakupování navázané mimo jiné na Strategický rámec Česká republika 2030 a v širším kontextu na evropské iniciativy pro udržitelné investování. Inspirací

může být zejména pohled do zahraničí. Za velmi efektivní považuji rakouský akční plán pro udržitelné nakupování, který navíc ve spojení s centralizovaným zadáváním přináší jasné a měřitelné výsledky. U nás se stále ještě hodně soustředíme na právní stránku procesu zadání veřejné zakázky, cizelujeme bezchybný průběh zadávacího řízení, mnohdy celkem přirozeně kvůli

kázky vůbec nehlásí. Systém je pro ně totiž příliš komplikovaný. I proto bude důležité ho díky digitalizaci zjednodušit a nastavit co nejvíce proklientsky. Poté musíme zapracovat také na profesionalizaci osob odpovědných za veřejné zakázky, což zdůrazňuje i Evropská komise. Patří sem rovněž kompetence uvažovat o nákupech strategicky nebo do veřejných nákupů začleňovat politické priority v oblasti sociální a environmentální, řídit nákupy a rozumět dodavatelským řetězcům, komunikovat s trhem a tak dále. Budou sem směřovat i aktivity Institutu od-

OVZ znamená získávání větší hodnoty za peníze, které veřejný sektor tak či tak vynaloží

obavám z nejrůznějších kontrol. Prostřednictvím veřejných zakázek nyní investujeme dvanáct procent hrubého domácího produktu, jež mohou vést k oživení místních ekonomik a zlepšení životního prostředí i zdraví obyvatel.

Co dalšího pro rozvoj strategického zadávání v Česku byste rád ze své pozice podpořil?

Musíme se zaměřit především na osvětu těch, kteří zakázky realizují, a současně i na osvětu malých a středních firem, jež se často o za-

povědného veřejného zadávání, který MPSV vede. Ve strategickém zadávání spolupracujeme s řadou skvělých zadavatelů, jejichž příklady jsou inspirací pro další zadavatele u nás. Příklady kolegů z Nejvyššího kontrolního úřadu, České televize či Krajského úřadu Jiho-moravského kraje byly nedávno oceněny i na celoevropské úrovni. Rád bych, aby se tato spolupráce rozšiřovala, zapojovali se také další zadavatelé v České republice a abychom zde měli více a více evropsky uznávaných projektů. ▲